

З Днем незалежності, дорогі земляки!

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧІЙ

ЧАСОПИС
РІК ЗАСНУВАННЯ
2002
СЕРПЕНЬ
Число 8 (176)
КИЇВ 2016

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Віталій Бойко:

Судова реформа, недоліки і переваги

Бойко Віталій Федорович

Народився 30.09.1937 р. в селі Крапивне Ніжинського району. Після закінчення Харківського юридичного інституту протягом 10 років працював народним суддею, головою Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська, потім заступником голови Дніпропетровського і впродовж наступних 10 років – головою Донецького обласного суду. У 1986–1990 рр. обіймав посаду першого заступника міністра юстиції УРСР. З 1990-го по 1992 р. – міністр юстиції України. Протягом 1989–1993 рр. виконував обов'язки голови Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України, Президента України та по проведенню Всеукраїнського референдуму з питання проголошення незалежності України; був завідувачем відділу національної безпеки, оборони, право-

порядку і надзвичайних ситуацій Кабінету Міністрів України. З 1993 р. – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Молдова. З грудня 1994 р. по жовтень 2002 р. працював на посаді Голови Верховного Суду України. Очолював Інститут права імені князя Володимира Великого в Міжрегіональній академії управління персоналом (МАУП).

Суддя вищого кваліфікаційного класу. Заслужений юрист України. Почесний доктор Міжнародної кадрової академії та Одеської національної юридичної академії. Був заступником голови та членом президії Національної ради з узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів та місцевого самоврядування та Координаційної ради з питань судово-правової реформи при Президентові України. Входив до складу Вищої ради ю-

стиції та Ради суддів України. Один з організаторів Співки юристів України.

Постійно підтримує зв'язки з малою батьківщиною. За його сприяння в рідному селі збудована церква, прокладені дороги. Народжений почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1987), Почесною Відзнакою Президента України (1996), двома орденами ім. Ярослава Мудрого, Почесним знаком товариства "Чернігівське земляцтво". Один з ініціаторів утворення у 1996 р. в м. Києві земляцького товариства, член Ради товариства.

Віталій Федорович вважає за правило шанувати рідних, берегти друзів і пам'ятати, що два, помножене на два, завжди дає чотири. Його життєве кредо: "Професіонал не може бути непрофесіоналом".

Актуальне інтерв'ю

– Віталію Федоровичу, як Ви ставитеся до питання реформування судової гілки влади у контексті змін до Конституції України в частині правосуддя та нового Закону України "Про судоустрій і статус суддів" і в цілому?

– Щодо судової системи, була потреба внести зміни до тих нормативних актів, які регулюють її діяльність як окремої гілки влади. Тим більше після тих змін і доповнень, які відбулися в 2010 році, ми всі бачили, що вона працює неефективно.

– Ви маєте на увазі ті, що стосуються Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів?

– Ні, в судовій системі в цілому. Ми бачимо, вона пробуксує в багатьох питаннях. Отже, зміни були потрібні, особливо щодо доступності громадян до суду, неза-

лежності судової системи. Хоча питання справедливості є питанням суб'єктивності. Ми багато говоримо, що суд має бути справедливим, але якщо сторона прогнала спір в суді, то вона вважає рішення несправедливим. А якщо вона виграла справу – то навпаки. Якщо віддалитися від проблеми справедливості, можна судити про рівень довіри громадян до суду. Це проблема, яку створюють всі, особливо політики та посадові особи. Ну не будуть люди довіряти судам, коли всі, чи майже всі керівники держави в один голос кажуть: суди продажні. Мені видалося смішним, коли глава держави в одному з виступів за кордоном, думуючи про залучення інвестицій в економіку нашої країни, каже про проблему корупції в судах. От я й думаю, хто прийде в нашу країну і привезе інвестиції, коли Президент

України каже, що навряд чи хтось захистить інтереси інвесторів, у той час, як наша судова система повністю корумпована? Тобто, в суспільстві завжди нав'язувалась думка, що суди всуціль корумповані. Запитаємо себе, чи присутня в нашій системі корупція? Звичайно, що так. Я знаю з власного досвіду, що коли людина потрапляє в певну неприємну ситуацію, то вона шукає потрібного адвоката, тобто саме того, який має більший доступ до судді. Я глибоко переконаний, що ті адвокати і є сходинкою до корупції, бо коли потерпілий передає гроші судді через цю особу, то невідомо, чи вся та сума дійде до судді. Хоча їх дуже багато, я міг би навести багато прикладів, оскільки сам упевнився, коли адвокат дуже гарно грав подібну роль у присутності своїх підзахисних.

⇒ 4–5

Лише той гідний життя і свободи,
Хто кожен день за них іде на бій.

Й. ГЕТЕ

У СЕРПНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

ЛИСЕНКО В'ячеслав Григорович – 85-ліття. Народився 17 серпня 1931 року в с. Олександрівка Корюківського р-ну. Працював начальником Головного управління Ради Міністрів УРСР з садівництва, виноградарства і виноробної промисловості. Був заступником голови Держагропрому УРСР, заступником міністра сільського господарства України. Обирався депутатом Верховної Ради УРСР 10 та 11 скликань. Відзначений багатьма нагородами, серед яких орден Леніна, орден "Жовтневої революції", орден "Знак Пошани" та інші.

Заслужений працівник сільського господарства України.

ШПИТАЛЬ Іван Григорович – 85-ліття. Народився 23 серпня 1931 року в с. В'юнище на Київщині (Бобровицьке відділення). Автор книжок сатири та гумору, публіцистичних статей, нарисів, рецензій, наукових розвідок, захоплюючих казок для дітей. Це, зокрема, "Рік Бобра", "Зустрінемося на Білому Озері", "Лана", "Маленька господарка лісу". Член Національної спілки письменників України. Один з ініціаторів організації та проведення щорічного конкурсу "Переяславська осінь Кобзаря".

ПШЕНИЧНИЙ Григорій Семенович – 80-річчя. Народився 25 серпня 1936 року в с. Лукашівка Бобровицького р-ну.

Працював заступником декана з наукової роботи санітарно-гігієнічного факультету, деканом по роботі з іноземними студентами, доцентом кафедри інфекційних хвороб Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Кандидат медичних наук, доцент. Відмінник охорони здоров'я. Відмінник вищої школи.

НУЖНИЙ Григорій Петрович – 75-річчя. Народився 7 серпня 1941 року в с. Юхново Новгород-Сіверського р-ну. Обіймав посаду начальника штабу тилу військ ППО України, працював у експертно-технічному Комітеті при Кабінеті Міністрів України, заступником директора Навчально-консультаційного центру при АСМАП України. Зараз працює начальником служби безпеки Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця та очолює Раду ветеранів Дарницького р-ну м. Києва. Генерал-майор. Відзначений почесними державними та відомчими нагородами.

БУХАНОВ Борис Миколайович – 75-річчя. Народився 29 серпня 1941 року в Корюківці.

КАРАЦЮБА Анатолій Миколайович – 70-річчя. Народився 1 серпня 1946 року в с. Атюша Копорського р-ну. Працював в органах внутрішніх справ на керівних посадах. Генерал-майор міліції у відставці, заслужений юрист України, заступник директора центру ендосудової нейрохірургії. Почесний громадянин смт. Копор. Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС. Відзначений почесними державними та відомчими нагородами. Був керівником Копорського відділення товариства "Чернігівське земляцтво".

СВІТАЙЛО Микола Васильович – 70-річчя. Народився 8 серпня 1946 року в с. Макіївка Носівського р-ну. Працював заступником головного зварювальника ВАТ "Завод Ленінська кузня".

БУСЕЛ В'ячеслав Тимофійович – 70-річчя. Народився 11 серпня 1946 року в с. Макошине Менського р-ну. Головний редактор видавництва "Перун".

ПЕТРУНЯ Микола Филімонович – 70-річчя. Народився 13 серпня 1946 року в с. Рудня Корюківського р-ну. Працював вчителем української мови та літератури СЗШ № 152 м. Києва.

ТАРАСЕНКО Анатолій Харитонович – 70-річчя. Народився 13 серпня 1946 року в с. Волинка Сосницького р-ну. Працював заступником головного редактору журналу "Doktor" та директором ТОВ "Елар".

ВАСЬКОВИЧ Петро Кирилович – 70-річчя. Народився 14 серпня 1946 року в с. Бобруйки Козелецького р-ну.

РЯБУХА Ольга Михайлівна – 70-річчя. Народилася 16 серпня 1946 року в Бобровиці. Працювала у середній школі №242.

ШКРЕБЕЛЬ Григорій Павлович – 70-річчя. Народився 20 серпня 1946 року в с. Червоні Партизани Носівського р-ну. Один із засновників благодійної арт-асоціації "Золота палітра України". Член Національної академії мистецтв України, член Київської спілки художників книги. Полковник запасу.

РОЖОК Володимир Іванович – 70-річчя. Народився 25 серпня 1946 року в с. Хороше Озеро Борзнянського р-ну. Ректор Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, український хоровий диригент, науковець, музично-громадський

діяч, педагог. Доктор мистецтвознавства, професор, Народний артист України. Член Національної всеукраїнської музичної спілки. Почесний член Ради товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві, один із засновників.

ПРИХОДЬКО Наталія Пилипівна – 70-річчя. Народилася 29 серпня 1946 року в Новгород-Сіверську. Працювала начальником відділу у "Військортсервіс".

ГОРБАЧ Анатолій Антонович – 65-річчя. Народився 2 серпня 1951 року в с. Бурківка Ніжинського р-ну. Директор КМП ЦПМСД №1 Дарницького р-ну м. Києва. Заслужений лікар України. Депутат Дарницької районної ради 1–4 скликань. Голова Державної комісії Київського медичного коледжу №3.

ГАЙОВА Олександра Петрівна – 65-річчя. Народилася 8 серпня 1951 року в с. Бригинці Бобровицького р-ну. Працювала старшим диспетчером заводу "Генератор".

КОЗЛОВ В'ячеслав Федорович – 65-річчя. Народився 12 серпня 1951 року в Новгород-Сіверську. Типограф I-ї категорії.

БУТКО Володимир Михайлович – 65-річчя. Народився 13 серпня 1951 року в місті Золочів Львівської області (проживав у місті Чернігові). Лікар невропатолог-рефлексотерапевт комунального підприємства "Оберіг".

ОМЕЛЯНЧУК Валентина Львівна – 65-річчя. Народилася 14 серпня 1951 року в с. Южне Ічнянського р-ну. Виконавчий директор корпорації підприємств "Інтернаука".

ГРЕК Василь Петрович – 65-річчя. Народився 15 серпня 1951 року в с. Карпилівка Козелецького р-ну. Асистент кафедри травматології та ортопедії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Лікар ортопед-травматолог вищої категорії.

ЗАЙЦЕВА Юлія Георгіївна – 65-річчя. Народилася 23 серпня 1951 року в с. Лісозаводськ Сахалінської області (проживала у Бобровицькому районі). На творчій роботі.

ПАШИНА Наталія Прокопівна – 65-річчя. Народилася 27 серпня 1951 року в с. Вересоч Куликівського р-ну. Працювала першим заступником голови Державного казначейства України.

ЛИТВИНЕНКО Наталія Григорівна – 60-річчя. Народилася 5 серпня 1956 р. в Новгород-Сіверську. Лікар – дитячий інфекціоніст, працює доцентом на кафедрі дитячих інфекційних хвороб Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Куратор відділення нейроінфекцій Київської міської дитячої інфекційної лікарні. Автор і співавтор 72 наукових робіт, 5 методичних рекомендацій, 2 навчально-методичних посібників, підручника для студентів вищих медичних закладів освіти IV рівня акредитації українською, російською та англійською мовами. Має авторське свідоцтво на винахід по засобу лікування вірусних гепатитів у дітей. Кандидат медичних наук.

КАРПУНЦОВА Людмила Пантелеймонівна – 60-річчя. Народилася 16 серпня 1956 року в с. Крути Ніжинського р-ну. Працює начальником першого регіонального управління ПрАТ УПСК.

ГЛУХЕНЬКИЙ Валентин Михайлович – 60-річчя. Народився 20 серпня 1956 року в с. Сокирин Козелецького р-ну. Керівник вокальної студії Будинку творчості школярів м. Бровари.

ЗУЙ Борис Павлович – 60-річчя. Народився 20 серпня 1956 року в с. Іваниця Ічнянського р-ну. Працює лікарем-психотерапевтом відділення №21 територіального медичного об'єднання "Психіатрія" у місті Києві ДООЗ КМДА. Кандидат медичних наук.

КІРЄЄВ Олександр Іванович – 60-річчя. Народився 21 серпня 1956 року в Києві (Чернігівське відділення). Екс-голова Державної податкової адміністрації України, колишній генеральний директор Банкотно-монетного двору НБУ, головний державний радник податкової служби, доцент Київського національного торговельно-економічного університету. Заслужений економіст України.

ОМЕЛЬЧЕНКО Віталій Павлович – 60-річчя. Народився 27 серпня 1956 року в смт. Ладан Прилуцького р-ну. Віце-президент Міжнародної академії наук при ООН, радник голови Союзу юристів України з міжнародних питань, заступник голови Ради Старійшин України з міжнародних питань.

КОВАЛЬЧУК Микола Петрович – 60-річчя. Народився 27 серпня 1956 року в с. Горбове Куликівського р-ну. Генеральний директор охоронного комплексу ТОВ "ОПІОН-МЕГА".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

Україна в нас одна

Нам довелося служити в одному полку – чернігівському залізничному. А якщо для мене та частина була лише епізодом у навершенні до Сіверщини, на якій народився, то для Володимира Володимировича вона стала доленосною. Наш край після демобілізації став йому другою малою батьківщиною. Тож недарма солдат вкладав просяклі креозотом шпали в обвідні колії над Десною. Як недарма трудився після того, коли скинув із могутніх плечей бушлат і заходився обживати древній Чернігів. Зрештою, він і нині, прописаний у столиці, міцно прив'язаний до золотопіщаного деснянського берега, до якого приріс душею ще в ті роки, коли трудився на знаменитому колись хімволокні, коли очолював промисловий Ново-Заводський район і днював та ночував на тодішніх новобудах. Словом, Володимир Пушкар'юв назавжди вписався в історію княжої столиці сіверян.

Та йому особливо болять трагічні події, які відбуваються в рідних донецьких степах. І хоч рідне село Амбросіївка, де в часи його дитинства цілодобово курів цементний завод, даючи людям шмат хліба, не накривають снарядами й мінами збожеволілі вояки, заробляючи на людській крові неправедні сухарі, люди там все одно почуваються як на пере-

Володимира Пушкар'юва в Чернігівському земляцтві знають, здається, всі. Він був серед перших його творців, він впродовж майже двох десятиріч перебуває серед діяльних лідерів, для яких служіння товариству завжди є святим обов'язком. Недарма ж він із роду козацьких Пушкарів, яких стільки живе й зараз у красивому донецькому селі Благодатне. І хоча колишні русифікатори й додали до прізвища традиційне "ов", дух український не відібрали. Як і в нинішніх земляків, котрі опинилися під вогнем парадоксальної війни...

довій. Нещодавно, відзначаючи черговий день народження в тісному колі друзів, він говорив про це майже зі сльозами на очах:

– Згадую свою Амбросіївку, Благодатне, з якого вийшов у люди святійший патріарх Філарет. Там спочивають вічним сном багато моїх родичів-Пушкарів. Там покояться мої батьки. Те місце розташоване неподалік від Ростовської області і, слава Богу, не піддалося навалі. Живуть там донині дехто з родичів, друзів. Але з ними я не можу навіть словом перекинутися. Сільська пошта не працює, безробіття страшне, їм навіть мобільник ні за що купити. А всілякі олігархи рекламують свої подачки тим пересічним людям, яких же нещодавно обдерли, як липку. А два слов'янські народи дивляться один на одного крізь приціл гвинтівки. Яка ж то сатанинська сила стравила голодних, безробітних роботяг, часом сина на батька, брата на сестру? Ні, так тривати довго не може. Керівники двох держав мають нарешті сісти за стіл переговорів і домовитися про закінчення безглуздої війни, що

розв'язала руки всіляким злочинцям. Аби перестала литися кров рядових хлопців, аби не перекалічилося ціле молоде покоління. Думати треба не про криваву війну, а про економіку країни. І не колінкувати перед Міжнародним валютним фондом, випрошуючи позики, які доведеться

віддавати як не дітям, то внукам.

Часто згадую давню козацьку Савурмогили, що знаходиться десь кілометрів за сорок від мого рідного села. Пам'ятається, як ми з ровесниками бігали туди після війни збирати патрони. Згодом думалося, що дівтора тоді визбирала набой до останнього, що довкола неї завжди наливатимуться добірним зерном золоті пшениці, що в рівних лісосмугах співатимуть не кулі, а птахи. На жаль, нинішня гібридна війна перекреслила всі мої мрії, і в степу прагнуть господарювати не зайди-чужинці, а народжені під одним небом. Так довго тривати не може. Тому й болить у мене душа...

Справді, боляче жити у світі, де паує кривда. Володимир Пушкар'юв належить до дітей війни. Його перші кроки пролягли по розбомбленій гітлерівськими завойовниками донецькій землі. В його сиві літа через сім з гаком десятиліть знову влітають смертоносні міни. Тому так нелегко даються святкові хвилини ювілеїв. Коли ти відповідаєш за свою єдину й неподільну Україну.

Леонід ГОРЛАЧ

←1

Віталій Бойко: Судова реформа, недоліки і переваги

– Та й, мабуть, той адвокат виявився із таких собі фахівців.

– Саме так. Були різні випадки, але це все недоліки нашої системи, нашої правосвідомості. Щодо довіри до суду. З погляду судової системи попитайте в язнів виправної трудової колонії суворого режиму. Там буде майже 95 відсотків тверджень, що суд неправильно засудив їх. Тобто, інколи забуваємо про те, що в кожній справі є дві сторони. Інколи так і хочеться запитати: "Ну, якщо у вас є факти, то чому ж ви так довго мовчите?".

– До того ж, напевно, свідомо замовчуєте цю проблему.

– Безперечно. Вони не доносять до громадян факти про вчинення злочину щодо дачі хабара, тим самим самі вчиняють злочин, бо не виконують вимогу закону про недонесення факту злочину. З іншого боку, суди розглядають тисячі таких справ, а рішення із подібних обвинувачень виносять зовсім мало.

– А виконується ще менше.

– Ну, то вже інша проблема. Головне, що в своїй основі люди задоволені тим, яке рішення виносить суд. Звичайно, трапляються й конфлікти, бо деякі справи розглядаються дуже довго. І ще трохи відносно строків розгляду. Ось я чую критику на адресу Адміністративного суду м. Києва і запитую його голову: "В чому суть проблеми?". Він відповідає: "У нас повинно бути сорок суддів, а фактично ми маємо чотирнадцять". Отже, завантаженість суддів дуже велика.

Досить часто відповідальна особа залучає до справи громадськість. Я запитую себе: яка може бути незалежність судів, коли натовп і скандує, і погрожує, і застосовує своєрідну люстрацію щодо суддів, які винесли конкретне рішення? Ось в яких умовах працює суддя. Дивно, що влада для виправлення цього становища ніяких заходів не вживає. Навпаки, на всіх перехрестях тільки лінійний не кричить, що суд закритий, продажний, несправедливий.

– І як, на Вашу думку, можна подолати цю проблему?

– Хочу підкреслити, це не єдина проблема, яка хвилює суспільство. Головним є те, що парламентарі всупереч чинній Конституції прийняли зміни до Закону України "Про судовий устрій і статус суддів", якими порушили низку інших серйозних положень законодавства.

– І всі вони, напевно, дуже важливі для здійснення справжньої реформи у нашій судовій системі?

– Уявляєте собі, до чого дійшло? Просто цими змінами народні депутати знехтували нормами Основного Закону держави. Крім того, порушили положення інших законів, у тому числі й принципів вимоги регламенту.

– І що виходить, вони прийняли Закон про зміни до Конституції України на підставі внесених змін до Закону про судовий устрій і статус суддів, а не навпаки?

– Звісно! Закон мав би прийматися відповідно до основних положень Конституції, що є одним із головних символів держави. Саме в ньому закладено розподіл повноважень усіх гілок влади, їх діяльність і відповідальність перед народом України, права і свободи якого є непорушними і мають бути захищеними.

– Віталію Федоровичу, як Ви гадаєте, законопроект про внесення змін до Конституції України відповідно до її ст. 159, напевно, мав би

розглядатися Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цього ж Закону? Адже, перше, посилаючись на статтю 157 Основного Закону, фахівці з Конституційного права зазначають, що Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану. Мабуть, це стосується також і воєнних дій, що відбуваються на сході України? Подруге, чи відповідають Конституції зазначені зміни до Закону про судовий устрій і статус суддів? Тож, на вашу думку, як повинен був діяти Президент України до того, як запропонував Верховній Раді проголосувати за Закон про внесення змін до чинної Конституції в частині судочинства та Закон про судовий устрій і статус суддів? Чи слід було парламентарям приймати ці зміни за основу і в цілому так поступити?

– Справді, у цій ситуації в нас щось робиться не зовсім так, чималою мірою йдеться про втручання політики у цю серйозну справу. Хоча деякі положення сприймаються позитивно. Це стосується передусім призначень суддів. Мені не раз доводилося стримувати народних депутатів і доводити їм, що їхня позиція помилкова. До речі, я не пам'ятаю такого випадку, щоби моя думка не була врахована, але це той приклад, коли політики починають вибирати суддю з якоюсь умислом.

– Простіше кажучи, під себе.

– Так, під себе. Їх, передусім, цікавить: чи буде суддя виносити правильні, на їхній погляд, рішення. У них були претензії до того, що суддів на посади призначає Президент України.

– А раніше мала ж місце практика обрання народних суддів громадянами України? Недарма ж тоді суди називали "народними".

– Так, це було, але в останніх положеннях Закону про судовий устрій проблема вирішилася інакше: голів окремого суду обирали самі судді.

– Отже, на Ваш погляд практику виборності голів судів від найнижчої до найвищої інстанції, безперечно, можна вважати прогресивним кроком. Але, чи є ще інші позитивні зміни у поліпшенні судової системи?

– То добре, що порушили тему правосуддя у відповідній частині Конституції України. Запропоновані зміни спонукатимуть суддів до неухильного виконання законів, які фактично стають контролем за їхньою діяльністю.

– Але ці нові зміни, просто кажучи, до певної міри ставлять суди в жорсткі рамки щодо контролю за ними.

– Це, звичайно, питання серйозне і неоднозначне. Контроль за діяльністю суддів потрібен у плані боротьби з корупцією, а саме: за їхньою роботою повсякдень стежать, ба навіть, коли вони перебувають під пильним оком держави і громадськості, всі знають, за які кошти він живе, скільки отримує, скільки витрачає, яке має майно тощо. Ця практика спонукатиме суддю постійно оглядатися, в чій руках його доля. Звичайно, це не зовсім приємна грань у діяльності судді, і новостворена Вища рада правосуддя повинна прискіплювати вивчати діяльність суддів, підходячи до цього з позиції об'єктивності. Цей орган, як це заведено в європейській практиці, має бути неупередженим, оскільки половина його складу

– судді. А це вже позитивно. Бо як було раніше? Я теж свого часу був членом Вищої ради юстиції і навіть відкривав її перше засідання. Із суддів в цьому органі нас було тільки четверо, а решта – представники адміністративних органів.

– Як юрист, розумію, що достеменно роль цих Вищих спеціалізованих судів ще не визначена, позаяк їх вписано до Закону лише одним рядком. Що ж виходить, вони діятимуть як суди першої інстанції?

– Так, я вважаю, що в цих намірах лише тезами сказано про те, які суди реально працюватимуть відповідно до свого призначення. На наших юристів-вчених, юристів-практиків чекає велика робота з впорядкування всієї судової системи країни. Втім, я не зовсім розумію, чому такий пріоритет у розглядах корупційних справ надаватиметься Вищому антикорупційному суду? Невже суди першої інстанції не розглядатимуть антикорупційних справ?

– На Вашу думку, вся повнота у розгляді справ надаватиметься саме Вищим спеціалізованим судам?

– В цьому немає остаточної ясності. З минулої практики рішення суду першої інстанції могло бути оскаржене в Апеляційному суді, а вже його рішення мала право переглянути касаційна інстанція. А яка роль у цій ситуації буде відведена цим Вищим судам, мені невідомо.

– Віталію Федоровичу, Ви напевно помітили, що всі ці зміни до системи судової держави вноситься поетапно: в 17-му році, в 18-му і т.д. Чи не призведе за такий тривалий час реалізація змін до нового Закону до ще більш не прогнозованих наслідків?

– Справді, у нас це вже як заведено, і ми будемо свідками таких явищ безпосередньо в наші дні: скажімо, парламент приймає якийсь закон, а через два-три дні реєструються зміни чи поправки до нього, хоча він був прийнятий позавчора.

– І, мабуть, не остання роль відведена була і корпоративним інтересам авторів змін до судового устрою?

– Це, можливо, й мало місце, але я не назвав би цю причину основною.

Отож, я думаю, що коли дійде до закону про Вищий суд з інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд, то тяжко собі уявити, як вони прив'яжуть ці названі суди до загальної концепції Закону про судовий устрій України. Я пригадую спроби реформ із набуттям незалежності України. Поступово роль Верховного Суду була зведена нанівещь, сьогодні Верховний Суд відновлюється, він складається з двохсот осіб, але я не уявляю собі, як вони зможуть справлятися з тією лавиною справ, яка падає на них.

– Чи влада насправді бореться з корупційними суддями, чи це тільки своєрідне загравання з суспільством? Законодавці обіцяють суттєво підвищити заробітну плату суддям, вважаючи, що це зменшить рівень корупції в судовій системі. Хто дасть гарантію, що таким чином корупцію в цій сфері буде подолано?

– Таких гарантій не може дати ніхто. Достатньо проаналізувати цю ситуацію як в історичному аспекті, так і в судовій справі багатьох країн світу сьогодні.

– Слід відзначити такий момент: наш суддя ніколи не зможе довести, що він

не корумпований. Та повернемось до питання питань: чи сприятиме збільшення зарплати суддям подоланню корупції в судовій сфері?

– Напевне сказати не можна, особливо це стосується кримінальних справ. А в цивільних справах, там, де постійно точиться боротьба за переділ власності, корупція таки має місце. Бо там на кону стоять мільйони чи й більше гривень, розраховуються вагонами, чи тисячами гектарів. Триває такий тиск на судову систему тоді, коли вирішується питання права на власність, тож деякі судді не завжди можуть втриматися від спокуси отримати щедрі підношення.

– Отже, проблема корупції полягає не тільки в низькій зарплаті судді, а й у намаганні голів судів поліпшити умови праці своїх колег, сказати б, у допомозі державі розв'язати нагальні проблеми судових колективів.

– Так, в цьому щось є, але не треба забувати про переваженість судів справами, про спокусу отримати хабара від учасника процесу, тим паче, що йдеться, як правило, про господарські спори фізичних та юридичних осіб, де задіяні великі кошти, принагідні об'єкти власності тощо. Не остання роль у подоланні корупції – належне фінансування діяльності судів. Я пам'ятаю часи, коли людина разом з позовом подавала до суду конверт із марками для інформування свідків про дату призначення розгляду справи. Мав місце постійний брак паперу, іншого канцелярського приладдя. Це ж ганьба для державної установи. Немала проблема була з надсиланням повісток, з оплатою повідомлень учасникам процесу та свідкам, за які суди мали сплачувати пошті відповідні кошти. Крім того, нам відмикали електрику, відключали опалення, блокували телефонний зв'язок. Коли я доводив уряду і парламенту те, що суди не мають достатніх коштів для свого функціонування, мене завжди питали: скажи нам, де взяти ці кошти?

– Хай там як, а судова реформа вже не сьогодні-завтра відбудеться. В чому Ви вбачаєте її пріоритети?

– Передусім, хочеться, щоби була доступність всіх громадян до суду. Справедливе вирішення справ і ухвалення рішень у найкоротші строки, і, нарешті, покращення роботи всієї судової системи як незалежної гілки влади. Що потрібно для її успішної діяльності? Розуміння з боку тих, хто керує нею. Це прерогатива держави. В часи роботи головою Верховного Суду у мене траплялися серйозні розмови з народними депутатами, як правило, у приміщенні Верховної Ради. Вони звертались до мене зі скаргами своїх виборців, із різними петиціями, одне слово, намагалися тиснути на мене у вирішенні певної справи. Я спрямовував їх у приміщення Верховного Суду і рекомендував усі відношення здавати через канцелярію. Проте, спроби тиску на суддів мають місце і сьогодні, це наша давня традиція. Я переконаний, що і тоді, і сьогодні народні обранці здійснюють тиск на суддів не за гарні очі, не безплатно. Ну і, певно, що за допомогою своїх зв'язків.

– Віталію Федоровичу, а чи не доцільно було б створити в державі якийсь інший незалежний адміністративний орган, який здійснював би фінансування діяльності всіх судів України, одноосібно формував кошторис видатків і контролював би всі витрати, які мають місце в судовій системі?

– У нас була і є Державна судова адміністрація. Великого впливу на фінансування судів вона, на жаль, не мала. Нинішня Державна судова адміністрація має право скласти кошторис витрат по всій судовій системі України і виступити з ним на засіданні Кабінету Міністрів. Проте гарантії закладення потрібних коштів до бюджету вона не має.

– Та крім цих фундаментальних проблем судової системи, є ще й надто прозаїчніші: передусім, це призначення судів, які, на жаль, дістались нам у спадок від минулої системи. Чи можна так говорити?

– Невлаштованість судів – наш щоденний біль. Часом вони працюють у мало пристосованих для роботи будинках, зали судових засідань мають об-

межену кількість місць, у кабінетах суддів нерідко стоять лише три стільці, а охочих бути присутнім на засіданні часом буває у три-чотири рази більше. Така ситуація викликає невдоволення громадян. Вони вважають, що судова влада створює незадовільні умови для роботи суддів навмисно, щоб зберегти закритість доступу людей до судових процесів. Раніше у великій пригоді були народні засідателі, які служили своєрідною опорою ведучому судового засідання, на сьогодні ця традиція не працює.

– Проте, інститут суду присяжних у нас діє згідно з Конституцією, але народні засідателі, по-суті, вже можуть тільки згадувати свою колишню участь у судових процесах...

– Так, про суд присяжних додати нема чого, а з народними засідателями дещо інша ситуація: вони вже не працюють, як колись, але мають право брати участь у винесенні рішень у кількох аспектах. Це суто професійні речі, і тому я не вважаю за потрібне в них занурюватись.

– Віталію Федоровичу, як Заслужений юрист і суддя з великим багажем знань і практичного досвіду, скажіть мені, будь-ласка: Ви вірите в ефективність цієї судової реформи, чи це черговий фейк нинішньої влади?

– Мені дуже хотілося б вірити та, на жаль, добрі справи не починаються з грубих порушень. Але деяке зерно для можливих позитивних зрушень у системі судоустрою держави посіяно.

– Віталію Федоровичу, хотілося б почути від Вас і про ваше особисте життя. Бачу Вас як українця, прозваного любов'ю до своєї країни і, що важливо, до рідної Чернігівщини. Ви, напевно, зберегли найкращі спогади про вашу малу батьківщину і підтримуєте з нею постійний зв'язок. Ваших земляків-чернігівців у Києві об'єднує Чернігівське земляцтво, і воно у вас бачить одного із своїх знаменитих земляків. Чи давно ви були у рідних краях?

– Недавно я передав до місцевого музею свої нагороди, деякі особисті речі. Там уже є пам'ятні стенди, присвячені нашому другому президенту Леоніду Кучмі, відомому державному діячеві Івану Плющу. Для мене це велика честь бути земляком славних, працюючих людей Чернігівщини, і я намагаюся бути їм корисним у своїй посильній допомозі. Я гордий з того, що на місці згорілої церкви за мого сприяння побудовано нову, і цей факт засвідчено на фасаді храму в металевій табличці. Завдяки Іванові Плющу в селі було проведено газ, в цьому і я брав безпосередню участь. Прокладено за допомогою місцевого благодійника асфальтовану дорогу від центру села до кладовища. Торік я довідався, що у місцевій школі планується відкрити дитячий садок. Мій брат, мої доньки зібрали все потрібне облаштування для нового закладу. До школи я передав зі своєї бібліотеки дві-три сотні книжок. Разом з Іваном Степановичем ми допомогли школі комп'ютерним об-

ладнанням. Олександр Омельченко подарував місцевій церкві ікону Святої Варвари. До речі, як ми будували церкву: вихідці з нашого села створили фонд, і на ці кошти збудували гарний храм.

– Коли Вас переповнюють почуття – коли Ви приїжджаєте у рідний край чи коли повертаєтесь додому в Київ?

– Мені туди хочеться їхати постійно. Навіть зараз заплющу очі і бачу себе в рідному селі. Я коли туди приїжджаю, в батьківській хаті збирається вся наша велика рідня – брати, сестри, мої дорослі діти і внуки, і навіть уже є правнучка. Так що я є чоловіком прабабусі. Встаю раненько, обходжу село, побуваю у всіх пам'ятних для мене місцях. Звичайно – обов'язково проведу могили батьків.

– Чи вплинула на долю вашого села адміністративна реформа?

– Вплинула, але, на жаль, не на краще. Наше село Крапивне було об'єднано з Григорованівкою і тепер воно називається "Ніжинське". Раніше було село як село: і школа, і клуб, і церква. Школа мені особливо пам'ятна, бо я ще підлітком разом з батьком допомагав будувати наш маленький храм науки. І тепер, коли я приїжджаю в село і заходжу в школу, подумки кажу собі: "В отому кутку я мурував стіну із цегли...".

– Які спогади у Вас пов'язані з батьківською хатою?

– Скажу відверто, батьківська хата – це і колиска моя, і школа, і храм. Мій брат Микола зібрав увесь реманент, який був на господарстві у мого батька і створив у рідній хаті, де він тепер і живе, своєрідний музей. Там зібрано все-все, що стосувалося життя і роботи на селі, всілякий інструмент, багато-багато чого. А мій батько був першокласний тесля, умів робити всілякі речі. Коли я звільнився з дипломатичної роботи, а був я Надзвичайним Повноважним послом України в Молдові, купив собі хатину в Переяслав-Хмельницькому районі і батьківськими інструментами зробив там все, що повинно бути на дачі: стелажі, меблі, стільці, шафи – і все своїми руками, бо батько нас навчив усього, що потрібно людині, яка живе на селі.

– Коли плануєте наступну поїздку в рідні краї?

– Мені повідомили, що цими днями в Чернігові має відбутися презентація книги Петра Шаповала, мого земляка, колишнього голови Чернігівської облдержадміністрації, мого колеги на дипломатичній ниві, яку він написав про послив України, в тому числі в ній присвячено розділ і мені. Та з'ясувалося, що того ж дня в Міжнародному арбітражному суді має розглядатися важлива справа. А мене призначено головою засідання. Так що презентація книги відбудеться без моєї участі. Хоча шкода, бо з Чернігівської землі вишло немало дипломатів, назву хоча б Левка Лук'яненка, першого посла незалежної України в Канаді. Левка Григоровича я дуже поважаю. Скільки він пережив за своє життя, але залишився добрим, толерантним, спрямованим помислами у майбутнє своєї Вітчизни.

– Яка книжка залишається книгою вашого життя? Хто з українських письменників надихав вас у житті і в роботі?

– Я глибоко шаную нашого великого земляка Павла Тичину, люблю романи Павла Загребельного, великого гумориста Ярослава Гашека і його героя – бравого солдата Швейка. Розгорну книгу що в будь-якому місці – одразу сміюся.

Також я хотів би ще прослухати оперу "Запорожець за Дунаєм", подивитися інші давні п'єси, зокрема "Наталку-Полтавку". У мене в житті була велика мрія – створити власну бібліотеку. Пам'ятаю в Дніпропетровську, нинішньому Дніпрі, де я працював тринадцять років, зайдеш, бувало, на книжковий базар, очі розбігаються, хочеться купити і те, і те, а грошей катма. Дивлюся – мільціонер з районного управління купує 5 книг, а мене тільки задрощі беруть. А коли мене перевели в Донецьк, я вже отримував вищу зарплату, то міг дозволити собі і книги, і вистави. Передплачував цілі зібрання творів письменників і з часом створив чималу книгозбірню.

Розмову вела журналіст, юрист
Любов ПУХАЛЬСЬКА

Свята Трійця Єднає

На ньому побувала численна делегація столичного Чернігівського земляцтва у складі членів Ради – голів Сновського та Борзнянського відділень Лариси Моцар і Володимира Лемеша, заступника голови Борзнянського відділення Світлани Шах, активістів Менського відділення Анатолія Гайдамаки, Ольги Мількевич та інших.

Святокове дійство розпочалося обрядовою ходою за участю творчих колективів та учасників конкурсів на кращу сучасну українську пару "Ми – українці" та стилізовану українську зачіску "Ярмаркова красуня", кращих спортсменів району.

Урочисту частину ярмарку відкрили голова районної державної адміністрації Валерій Шукін та голова районної ради Олександр Мисник.

Перед присутніми виступили народні депутати України Валерій Давиденко і Олег Ляшко, заступник голови обласної ради Валентин Мельничук, представники столичного Чернігівського земляцтва Лариса Моцар, Анатолій Гайдамака, Ольга Мількович, а також вїт гміни Домброви Мартін Барщиковський із Польщі.

Крім привітань, столичні земляки передали канцтовари та книги для заохочення дітей-переможців конкурсів; матеріали для експозиції про життєвий шлях Олени Лук'янової.

На свято Трійці тисячі меня і гостей мали змогу відвідати справжній український ярмарок.

На ярмарку демонстрували свої товари виробники та підприємці із багатьох областей України. Загалом у центрі Мени розмістилося понад 260 торгових точок. Свої роботи пропонували майстри народних промыслів, художні виробів із бісеру, дерева, металу, гончарі, різьбярі, кондитери, приватні підприємці та організації.

Крім того, територіальні громади району представили себе в українському

стилі, відобразивши самобутність своєї місцевості.

Традиційно були проведені спортивні ігри, конкурси, розваги, виставки робіт дитячої та юнацької творчості.

Вразив своєю креативністю конкурс на кращу страву із сала. Господині творчо підійшли до справи. Із національного продукту були представлені яскраві квіти, натюрморти, торти і навіть сало в шоколаді.

Впродовж ярмарку проходила святокова концертна програма "На зелені свята Менський край святкує". А родзинкою став виступ легендарного колективу "Лісапетний батальйон".

Ольга МІЛЬКОВИЧ

Живе поетове слово

Вже п'ятнадцятий рік поспіль у Пісках Бобровицького району збираються поціновувачі і продовжувачі творчості великого поета і громадського діяча на підведенні підсумків конкурсу імені Павла Тичини "Добрідень тобі, Україно моя".

Свято відбулося на території історико-меморіального музею Тичини. Тут була представлена і виставка народних умільців – переможців конкурсу нинішнього та попередніх років. За словами начальника Бобровицького райвідділу культури Марії Герасименко, яка вже кілька років виступає незмінним організатором та ведучою підведення підсумків конкурсу, стежина, по якій ходив юний поет ніколи не заросте.

"На конкурс приймалися роботи з високим художнім рівнем виконання. Номінації незмінні: "А я у гай ходила" – знання та художнє читання віршів поета, "Деся на дні мого серця" – власні літературно-публіцистичні твори конкурсантів, "Золотий гомін" – вироби умільців народного мистецтва.

Змагання декламаторів поезій П. Тичини "А я у гай ходила" напередодні відбувалось у всіх школах району. Настільки зворушливим було читання творів Павла Григоровича учнівською молоддю, що у даній

номінації журі відзначило аж шість переможців. Третє почесне місце виборили: Тетяна Тіга – учениця Старобиківського навчально-виховного комплексу, Андрій Шевченко – школяр з Білоцерківців та Валентин Шумейко із Горбачів. Друге – Ганна Рустамова із Козацького НВК та Денис Шендрик із Пісківської ЗОШ І-ІІІ ст. А перше місце посіла дівчина з незрівняною майстерністю володіння художнім словом – Вікторія Косач із Нової Басані.

Не може не радувати, що саме у номінації, де були представлені власні твори, вірші, оповідання, новели та казки конкурсантів, журі відмітило заохочувальною премією аж восьмеро другокласників із Кобижчанської школи. Це Евеліна Кривенко, Владислав Гуць, Олександр Миць, Євгенія Іллюша, Анна Косенко, Андрій Ромашко, Дмитро Олешко та Лідія Ющенко. У змаганні майстрів слова "Деся на дні мого серця" перемогу здобула працівник Бобровицького коледжу

економіки та менеджменту Людмила Ткаліч, на другому місці учениця гімназії Вікторія Теплюк, а третє місце дісталось Тамілі Нагорній із Нової Басані.

Підсумовували під час свята також і номінацію майстрів народного прикладного мистецтва "Золотий гомін". Присутні мали змогу полюбуватися вишитими картинами Ганни Томко з Бобровиці, яка посіла друге місце, та Олександра Данильченка з Марківців, що отримав беззаперечну перемогу також завдяки вишивці. А третє місце дісталось найстаршому конкурсанту Миколі Щербаківу, який продемонстрував гостям свої вироби з дерева. Заохочувальна премія порадувала Ярослава Міщенко.

Крім нагород та душевних побажань, номінанти та гості одержали і музичні подарунки від учасників художньої самодіяльності Бобровицького районного будинку культури.

Наталія ГОЛОВКО,
директор музею

Відновлене СВЯТО

Після двох років "мовчання" на свято Трійці гостинна Сновська земля приймала прихильників української народної творчості з усієї області. Тут проходив VI фольклорний фестиваль-конкурс імені Василя Полевика – видатного уродженця села Займище, одного із найактивніших фундаторів музичної і, зокрема, пісенної культури на Чернігівщині.

Все життя Василь Іванович присвятив музиці, виховав не одне покоління музикантів, долучив їх саме до народної творчості. Серед шанувальників таланту нашого земляка були представники не лише Сновського краю, а й інших районів Чернігівщини та гості з Києва, в тому числі й представницька делегація столичного Чернігівського земляцтва у складі Лариси

Моцар, Володимира Лемеша, Ольги Мількевич і Світлани Шах.

У заході взяли участь голова обласної ради Ігор Вдовенко, очільник департаменту культури і туризму Олександр Левочко, директор обласного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв Леонід Смоляк, голови райдержадміністрації та районної ради Валерій Радібеда і Павло Мірошни-

ченко, їх заступники, а також керівники структурних підрозділів.

По завершенню конкурсної частини всі учасники традиційно вшанували пам'ять Василя Полевика. На площі біля районного Будинку культури відбулася урочиста церемонія покладання квітів до меморіальної дошки. Окрім того, присутні мали змогу насолодитися звучанням улюбленої пісні Василя Івановича у виконанні зведеного хорового колективу.

Продовженням заходів у мальовничому селі Займище, де писав свої пісні видатний земляк, стало відвідування місця поховання Василя Полевика, а також загиблого в зоні проведення АТО Юрія Костюченка.

Після покладання квітів урочисте дійство продовжилося на співочому полі на березі річки Снов.

Тут же під час гала-концерту було оголошено остаточні результати та нагороджено переможців конкурсу. Гран-прі присудили "Троїстим музикам" з Ніжина.

Кожен з 27 колективів-учасників фестивалю-конкурсу отримав Подяку та цінний подарунок від Товариства "Чернігівське земляцтво" в місті Києві. Крім того, земляцтвом була надана спонсорська допомога в сумі 3 тисячі гривень на організацію харчування учасників фестивалю-конкурсу.

Поїздка земляцької делегації на фестиваль-конкурс вдалася завдяки фінансовій підтримці Ярослава Солтиса, який раніше очолював наше відділення та був серед ініціаторів проведення першого фестивалю.

Лариса МОЦАР

ХРОНІКИ Другої світової

До 1968 року на карті Чернігівського району було мальовниче село Сивки, яке, мабуть, було квітучим, з багатою історією та чудовими людьми. Наразі цього села вже немає майже 50 років. Але залишилися люди, які прекрасно пам'ятають своє коріння.

Усе частіше двері Чернігівської центральної районної бібліотеки відчиняють уродженці Сивок, які проживають у різних куточках району – Марія Ребенюк, Петро Бабич та Микола Кириєнко, аби згадати минуле та поділитися матеріалами домашніх архівів. Саме так, у тісній співпраці бібліотеки, краєзнавців та сивківців і народилася ідея поділитися цими спогадами та власними роздумами з широким загалом краян. 23 червня земляки зібралися у гостинному Михайло-Коцюбинському на історико-краєзнавчий екскурс "Село Сивки: хроніки Другої світової війни", щоб вшанувати подвиг своїх батьків та дідів.

Традиційно вшанування почалося з мітингу біля Меморіалу загиблим воїнам. Слова вдячності та пам'яті сказали голова Чернігівської райдержадміністрації Віктор Корж, голова Чернігівської районної організації ветеранів Анатолій Скуратович та голова районної ветеранської організації воїнів АТО Сергій Левченко. До Меморіалу гості поклали квіти та вшанували загиблих хвилиною мовчання.

Ідеєю підготованого районною бібліотекою заходу стало вшанування конкретних людей, які не шкодували власного життя для захисту рідної землі, заради перемоги над нацизмом. Своїми спогадами зі сцени Михайло-Коцюбинського районного Будинку культури поділилися уродженці с. Сивки – учасник бойових дій Дмитро Навозенко, який нині мешкає у Москві, Марія Кравченко із Жукоток, що так і не діждалася з війни батька, Марія Кисла з Чернігова, яка з гордістю розповідала про нагороду свого батька та про його повоєнне життя, чернігівець Петро Бабич повідав сімейну історію про долю своєї матері. Завдяки ведучим краєзнавчого екскурсу Інні Шовкун та Олені Сердюк, працівникам районної бібліотеки спілкування було душевним і швидше нагадувало зустріч давніх друзів, ніж офіційний захід. Громадський діяч Віталій Бекешко вручив подарунок учаснику бойових дій Другої світової війни Дмитру Навозенку та Ганні Бабич із с. Жукоток, яка втратила чоловіка на війні й самостійно піднімала дітей. А відома громадська діячка, поетеса, депутат Чернігівської районної ради Надія Галковська написала вірш, присвячений селу і його вірним жителям.

Несподіваним подарунком для сивківців стали матеріали, зібрані головою Чернігівської районної спілки краєзнавців, заступником голови ЧРДА Андрієм Курдановим. Ці матеріали вони зможуть використати для створення сивківського земляцтва чи відкриття музею історії давно вже неіснуючого села.

Наталія БУШАЙ

Помічений

Так часом кажуть у народі про тих, кому поталанило стати справжнім митцем. А зробити це може не кожен, хоча в будь-якій дитині живе Божа іскра, от тільки найчастіше з неї не народжується полум'я.

БОЖИМ перстом

Чи думав Григорій Шкробель, народжений сім десятиліть тому в мальовничому й славному селі Червоні Партизани на Носівщині (добре, що знедавна носить воно стару назву Володькова Дівича), що після стількох життєвих випробувань нарешті відчує незрівнянний покликання до прекрасного, що таки зуміє роздмухати жарке полум'я мистецтва й ніби розпочне життя спочатку? Таке новонародження не піддається логіці, Бог таки загадав, що колись творив хлопчину митцем. Хоч це сталося в таку пору, коли інші майстри пензля давно почивають на лаврах, створивши власну школу, обвішавши груди всілякими нагородами. Шкробель же зробив остаточний вибір у зрілі літа, маючи незрівнянний досвід пізнання світу...

Як і чимало перевесників, сільський хлопчина вибрав шлях кадрового військовика. Був послідовним, вступаючи до Вищого військово-політичного училища в Таллінні, поглиблюючи знання на академічних курсах офіцерів у Москві. А далі була чверть віку служби в різних армійських гарнізонах на командних та партійних посадах. Енергійного офіцера кидало в різні куточки тодішнього Союзу, він відчув на собі й пекельний вогонь чорнобильської радіації під час ліквідації аварії на станції, і дихання руйнівної стихії небувалого землетру-

су в вірменському Спітаку, коли займався евакуацією людей в 1988 році. Він ніколи не пас задніх, що дало йому можливість побувати делегатом Х Всесвітнього фестивалю студентів

та молоді в Берліні в 1973 році. Уже в високому чині вступив до Чернігівського педінституту – бо хотілося глибше спізнати цивільне життя, прислухатися рідній Україні, до якої повернувся знайомим полковником, нагородженим державними відзнаками "За військову доблесть", "За бойові заслуги", "За трудову доблесть", численними відомчими знаками пошани. І тут сталося те, що не вкладається в логіку звичного життя. Мабуть, повернення до рідних джерел Сіверщини, зачарування красою землі дитинства відродили в ньому духовну чистоту, бажання прислужитися землякам ще й пензлем. І доброю школою

стало для військовика-ветерана навчання в художній студії славетного майстра живопису земляка Сергія Шишка. До слова, саме пейзажі цього народного художника України в наші часи користуються у світі небувалою популярністю. Тож було чому вчитися в нього Григорію Шкробелю, як і в другого земляка Миколи Стратілата, митця самобутнього, яскравого. І почалася в Григорія Павловича доба Ренесансу, яка, на щастя, триває й нині.

Він наче заповзввся надолужувати втрачене у всьому попередньому армійському бутті. За останні 20 років написав понад тисячу розкішних пейзажів, де вільно дихають мальовничі ліси й річкові заплави, де природа переливається неповторними тонами й півтонами, де дихає кожна стебеліна й квітка. Принциповий реаліст, Григорій Шкробель не дозволяє собі збиткуватися над досконалістю природи, і те, що його роботи на вернісажах у Німеччині, Італії, Грузії, Україні та інших країнах користуються успіхом, засвідчує, що реалізм не вичерпав себе всупереч активним потугам всіляких модерністів здивувати світ. Зрештою, вони милують око тисяч людей, які навідується до державних установ, музеїв, шкіл, військових частин – митець завжди щедрий на дарунки.

Це можуть підтвердити багато земляків, у хатах яких милують око чудові пейзажі відомого майстра. Має він і офіційні відзнаки: за оформлення промислової виставки в Парижі нагороджений золотим знаком УТА "За заслуги", за оформлення серії книг отримав диплом I-го ступеня на конкурсі "Мистецтво книги України". А православна церква відзначила нашого славного земляка орденами св. Князя Володимира та Кирила й Мефодія. Словом, творче життя ювіляра відбулося, ще раз підтвердивши істину: добро робити ніколи не пізно.

Григорія Шкробеля можна часто бачити і в колі колег-художників, і на знаменитому Андріївському узвозі в оточенні свіжих полотен, і на різних земляцьких зібраннях. А коли комусь захочеться познайомитися з художником ближче – завітайте до його батьківської хати в Володьковій Дівичі. Там його майстерня, там завжди присутній материнський дух, там за вікнами дихає його мала батьківщина, якій він віддає все життя. Бо тільки вона надихнула колись військовика на творчий подвиг.

Леонід ГОРЛАЧ

МГО "Івано-Франківське земляцтво" під час координаторства земляцького руху в Україні організувало для керівників громадських об'єднань ознайомлювальну поїздку на свою малу батьківщину. Гурт набрався чималий – аж 26 відповідальних осіб...

В обіймах КАРПАТ

Серед них президент МГО "Волинське братство" Микола Жулинський, голова ГО "Земляцтво Кіровоградщини" Микола Мездрін, виконавчий директор МГО "Рівненське земляцтво" Святослав Ващук, голова МГО "Слобожанщина" Ігор Паровишніков, голова ГО "Буковина" Валерій Цибух, виконавчий директор Товариства "Чернігівське земляцтво" в Києві Тетяна Літошко, голова ГО "Донецьке земляцтво" Віктор Третяков та інші. Прилучився до делегації й відомий журналіст, член Громадського об'єднання українців у Польщі Сіерант Марек. На правах господаря очолив авторитетне товариство голова Ради МГО "Івано-Франківське земляцтво" Богдан Гдичинський, якому допомагали очільники київських прикарпатців.

Вечірньої пори гамірливе товариство всілося в окремий вагон і розпочалася мандрівка в казку. Та і як інакше назвати українське Прикарпаття! Воно здавен оспіване, освячене славними людьми, які живуть там, воно справді легендарне. І в цьому пересвідчилися бувалі в бувальцях гості з усіх куточків України, відчувши справжнє тепло господарів.

Ледве потяг зупинив свій нічний біг, як на пероні уже зустрівчав делегацію заступник голови ОДА Сергій Басараб. Він відразу повідомив, що прибульцям не дадуть нудьгувати від неробства. І таки виявився послідовним: ледве обжившись у готелі "Надія", мусили притомлені подорожани рушати до приміщення облдержадмініст-

рації, де за кругим столом обговорили мету поїздки, ознайомилися з планом перебування. І почалося...

Екскурсію по місту провів кандидат історичних наук Петро Гаврилишин із Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. А в давньому Станіславі є що побачити – європейська архітектура, зелені зони, уходжені вулиці й парки, а понад усе привітні люди. Добре

швидких хвиль. Та на них уже чекав знаменитий гірськолижний курорт "Буковель". І хоча про спуск по схилах на лижах годі було й думати, зате чарунок від гри трембітаря Миколи Василевича та гурту троїстих музик під час вечері залишився в пам'яті надовго.

А в яких світах не знають про гучульське свято проводів пастухів на полонину! Верховина в той день справді стає невідомою, так було з дідом-прадіда. Святкували не лише пастухи, а й велика кількість гостей, фольклорні колективи тішили їх неповторними мелодіями, а сувеніри та вишиванки вписувалися в чарівні краєвиди. Все це відкрилося земляцькій делегації наступного дня, до всього доклав руку голова Верховинської райради Іван Шкіндюк.

Логічним завершенням поїздки був заключний прийом у Верховині, на який прибули голова облдержадміністрації Олег Гончарук, уже знайомий його заступник Сергій Басараб, представник ПАТ "Укрзалізниця" в Кабінеті Міністрів України Михайло Негрич та інші поважні люди. Всі виступаючі акцентували увагу на тому, що саме Асоціація земляцьких організацій є справжньою ланкою єднання України та розвитку культури нашої держави.

Лариса ГРИДЖУК,
заступник голови ради МГО
"Івано-Франківське земляцтво"
Фото Віктора КУШНІРА

набродившись, вирушили в сторону Карпат до славнозвісного міста Яремче. А в дорозі, навіть якщо б хтось із подорожан намислив задрімати, його б розбуркали цікаві розповіді про свій легендарний край Олександри Мецевої. Так і прибула делегація в чарівне Яремче, де на них уже чекав міський голова Василь Онутчак. І за обідом, і опісля в час екскурсії він зумів довести, що їхнє місто чи не найкраще в світі.

А далі був прозорий Прут, на березі якого так кортіло заночувати, особливо після того, як дехто наважився відчути босими ногами ніжність

“Я люблю вас, мої земляки”

26 червня у своєму рідному селі Степові Хутори Носівського району виступив відомий співак, заслужений артист України Віталій Свирид.

Разом зі своїми друзями – колегами по сцені – ювіляр подарував землякам двогодинний концерт, який відбувся в сільському Будинку культури. Жарти, пісні супроводжувалися гучними оплесками вдячних глядачів.

Поздоровити Віталія Свирида з ювілейним виступом на рідній землі приїхали до Степових Хуторів представники Носівського відділення Чернігівського земляцтва в м. Києві Валентин Бондаренко, Вячеслав Михайлишин, Микола Скрипець, Віктор Черненко та Григорій Шкребель.

– Я люблю вас, мої земляки! – зі сцени від співака на завершення пролунала проста, на перший погляд, фраза. Але яка в ній глибина! Як люди в залі раділи рукошестканням із заслуженим артистом! Отчі пороги завжди чекають на повернення своїх дочок і синів!

За плечима у Віталія Свирида цікаве змістовне життя. Народився 27 квітня 1956 року в селі Степові Хутори.

Мати – вчителька молодших класів,

батько – музикант, що теж працював у школі.

Перший вихід Віталія Свирида, на сцену, відбувся у своєму сільському клубі, коли йому виповнилося шість років. Старша на два роки сестра Валя акомпонувала на бані.

Закінчив вісім класів Степово-хутірської середньої школи, поступив у Ніжинське культосвітнє училище на відділ духових інструментів, яке закінчив у 1974 році по класу флейти. За цей час освоїв і гру на барабані.

З 1974 по 1976 роки Віталій Свирид служив в армії у військовому оркестрі. Після демобілізації працював в Укрконцерті солістом – вокалістом.

У 1989 році став переможцем I-го Міжнародного фестивалю “Червона рута” в Чернівцях.

У 1992 та 1995 рр. стає лауреатом Міжнародного фестивалю сучасної української пісні “Пісенний вернісаж”, у 1997 – лауреат Всеукраїнського радіофестивалю “Пісня року” з піснею “Не сумуй”.

У 2000 році, Віталій Свирид закін-

чив Київський Державний університет культури і мистецтва.

Неодноразово представляв Україну в Польщі, Чехословаччині, Франції, США та інших країнах.

Нині Віталій Свирид працює в Київському ліцеї ім. І. Богуна, де викладає музичне мистецтво, керує художньою самодіяльністю.

Вячеслав МИХАЙЛИШИН,
заступник голови
Носівського відділення

Коли звітує душа

Тетяна Череп-Пероганич презентувала у Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику імені Михайла Коцюбинського свою нову книгу “Осінь дорослої жінки”.

На захід, який тепло і душевно провела заступник директора музею Наталія Коцюбинська, авторка приїхала зі співаком, лауреатом мистецької премії імені Дмитра Луценка Маркіяном Святом.

Не дивно, що перша презентація нової книги Тетяни Череп-Пероганич відбулася саме в Чернігові. Хоч і мешкає нині з родиною поетеса в

столиці, але ж родом вона з Чернігівщини – народилася в селі Стара Басань Бобровицького району.

Підтримати колегу по перу прийшли Володимир Сапон, Михайло Ткач, Петро Антоненко, Григорій Войток, Ірина Кулаковська та інші.

Від столичного земляцтва письменницю-землячку привітав Анатолій Коваль – заступник голови Чернігівського відділення.

Лірична поезія Тетяни Череп-Пероганич і ліричні сучасні пісні польською, українською, італійською мовами у виконанні баритона Маркіяна Свята подарували учасникам презентації незабутні хвилини спілкування зі справжнім мистецтвом.

Юрій ПЕРОГАНИЧ
Фото автора

ДАНИНА ПОДВИГУ

Давно відомо, що велике бачиться з відстані. Чим більше даленіють ті події, тим величнішим стає жертовний подвиг тих, хто ціною власного життя й ран зупинив, а згодом і розгромив німецьку навалу. Одним із прикладів героїзму наших воїнів є подвиг захисників Брестської фортеці. В цьому впевнилися тисячі людей, що прибули на заходи, присвячені Дню пам'яті жертв Другої світової війни в цей куточок Білорусі. Серед них була й делегація Всеукраїнської спілки ветеранів війни на чолі з першим заступником голови Віктором Шамраєм та заступником голови Валерієм Пановим. До її складу увійшли й члени ветеранського об'єднання Чернігівського земляцтва Михайло Вертушков, Сергій Кудін і Віктор Сидельов.

До сусідньої держави дісталися досить швидко, милуючись чудовими краєвидами. Комфортно роз-

22 червня 1941 року о 3 годині 30 хвилин Німеччина почала війну проти Радянського Союзу. Нічні наряди й дозори прикордонників, які охороняли західний кордон, помітили дивне небесне явище: над захопленою гітлерівцями Польщею у світанковому небі серед уже потьмянілих зірок раптом з'явилися якісь нові, небачені зірки. Вони обсіли весь обрій і разом із їхньою появою звідти, із захвату, долинув гуркіт безлічі двигунів. Три потужні групи німецьких армій рушили на схід. Так 75 років тому розпочалася Велика Вітчизняна війна, що стала найкривавішою сторінкою Другої світової.

містилися в готелі з символічною назвою "Дружба". А рівно о 3 годині 30 хвилин – як 75 років тому, тільки

що з миром! – ми вже були на площі, де мало відбуватися дійство.

Здалося, що весь Брест уже був тут – школярі, студенти, люди середнього віку. Сивочолі ветерани, як і гості, зайняли почесні місця. І о четвертій ранку почалося театралізоване дійство, яке нас вразило до сліз. Чудові ведучі, артисти, що читали вірші й співали відомі пісні, покладання квітів до Меморіалу, спуск вінків на спокійні води Західного Бугу, білі кульки в небі, як символи душ загиблих захисників цитаделі – все брало за душу. І не дивина, що в багатьох людей на очах бриніли сльози. Ліг до Монументу захисникам і наш український вінок.

А далі впродовж двох годин ми були свідками грандіозної театральної реконструкції "Оборона Брестської фортеці", що пройшла на легендарному Кобринському укріпленні. Ознайомилися

з новою експозицією музею "Брестська фортеця-герой", пройшли з екскурсиводом територією, де ще й нині знаходять останки захисників та членів їхніх родин. Справді, тоді гарнізон майже місяць боровся з німцями. Він складався з бійців двох стрілецьких дивізій Червоної армії, які вже мали бойових досвід. Всього у фортеці було понад 8 тисяч бійців і командирів, не рахуючи персонал і пацієнтів госпіталю. З гарнізоном боролася 45-а німецька піхотна дивізія (зі складу колишньої австрійської армії), що мала бойовий досвід польської і французької кампаній. Штатна чисельність її мала б скла-дати 15–17 тисяч вояків. Керували обороною майор П.М. Гаврилов, капітан І.Н. Зубачев і полковий комісар Є.М. Фомін. Наші герої тривалий час сковували дії цілої німецької дивізії. Більшість із них полягло, частині вдалося пробитися до партизанів, ще частина зне-силених і поранених потрапила в полон.

Навіть до відступаючої нашої армії доходили легенди про те, що за сотні кілометрів від фронту біля Бреста героїчно б'ються наші війська, що ні бомби, ні снаряди не можуть зламати завзятості фортечно-го гарнізону, що воїни, які обороняються там, дали клятву померти, але не скоритися ворогу і відпові-дають вогнем на всі пропозиції гітлерівців про капітуляцію.

Відомо: льотчики нашої бомбардувальної авіації стверджували три-валлий час, що Брестська фортеця не здалася. Вирушаючи ночами бомбити тиліві військові об'єкти противника, які були на польській території за Брестом, вони бачили внизу спалахи снарядних розривів і пасмуги трасуючих куль.

Подібні історії народного подвигу стали б відразу широко відомими в інших країнах. Та аж до смерті Сталіна відбувалося замовчування героїчної оборони Брестської фортеці. Мало того – те, що частина бійців потрапила в полон, розглядалося як ганебний вчинок. І лише в 1956 році світ нарешті дізнався, хто керував обороною цитаделі. Тепер народ вшановує пам'ять відважних захисників: капітана В.В. Шабловського, старшого політрука М.В. Нес-терчука, лейтенантів І.Ф. Акімочкіна,

А.М. Кіжеватова, А.Ф. Наганова, молодшого політрука О.П. Калан-дадзе, заступника політрука С.М. Ма-тевояна, старшого сержанта

Абдуллаєва Д. Абдулла-огли, вихо-ванця полку П.С. Клипа й багатьох інших. Як всенародне визнання, 8 травня 1965 року Брестській ци-таделі було присвоєне почесне зван-ня "Фортеця-герой". А з 1971 року вона стала меморіальним комп-лексом.

Більше дванадцяти годин ми провели на її території. Прокину-лися о другій годині ночі, пере-терпіли високу температу-ру, напережи-валися від побаченого. Але коли білоруські ветерани вій-ни та військо-вої служби за-просили нас на зустріч, ми не могли від-мовитися. Від-булася вона в приміщенні ви-конкому Мос-ковського рай-ону міста. І наше перебу-вання, і те зіб-рання органі-зував керівник ідеологічного відділу райвиконкому полковник запасу, колишній "афга-нець" Олександр Золотухін.

Він відкрив зустріч і надав слово нам. Присутні з великою увагою слухали українців, які розповідали і про ситуацію, яка склалася в країні, і про проблеми ветеранського руху, і про враження від побаченого. Потім відбулася конструктивна дискусія. Наші білоруські колеги

тісно пов'язані з Україною. Більша половина з них або народилися на українській землі, або навчалися в нас. Нині вони мають правдиву інформацію про Украї-ну здебільшого від ро-дичів та друзів. Ми ж розповіли їм і про ор-ганізацію роботи вете-ранів, відповіли на гострі питання й за-просили до конструк-тивної співпраці. Біло-руси теж подали чима-ло цікавої інформації. Як виявилось, пробле-ми ветеранського руху лежать на одній пло-щині. І цілком логічним було наше запрошен-ня відвідати Україну, на що білоруси охоче відгукнулися.

Ми повезли з собою незабутні враження від побаченого й почутого, задоволення від того, як сучасні білоруси цінують своє минуле, без якого не можна й мріяти про щасливе майбутнє. Подвиг захисників Брестської фортеці ще раз засвідчив, що мужність і обов'язок перед своєю країною, народом можуть протистояти будь-якій навалі. А ще вірили, що і в нас нарешті настане мир. А це, на нашу

думку, неможливе без збереження пам'яті про страшні події часів Дру-гої світової війни та шани її учас-ників, що виконали свій ратний обов'язок до кінця.

Михайло ВЕРТУШКОВ,
Сергій КУДІН,
Віктор СИДЕЛЬОВ,
члени ветеранського
об'єднання земляцтва

Українці в центральній Азії

(Продовження)

ПРО СИТУАЦІЮ В ТУРКМЕНИСТАНІ І В ТАДЖИКИСТАНІ

Як я вже говорив, для в'їзду в Республіку Туркменістан треба оформляти в Києві візу. Крім того, вже в Ташкенті я дізнався, що внаслідок різних причин в Туркменії залишилося дуже мало українців – майже всі вони або переїхали в Україну, або перебралися в інші країни...

Дуже складна тепер ситуація для українців і в Таджикистані. Внаслідок громадянської війни в цій республіці в 1992–1997 роках, а також політичної нестабільності, економічних і мовних проблем – чисельність української діаспори там різко скоротилася. На сьогоднішній час з 41 тисячі етнічних українців залишилося близько 1,5 тисячі. Майже всі вони компактно проживають на півночі Таджикистану – центральна частина Согдійської області, а також міста Худжанд і Чкаловськ.

Нині в Таджикистані відсутні діючі українські культурні центри. Зокрема, не працює Спілка друзів "Таджикистан – Україна", припинив свою діяльність український рух відродження "Мрія" в місті Худжанд, а в місті Чкаловську з 2011 року зачинений Український культурний центр.

Для моєї поїздки з Ташкента в сусідню гірську країну стала проблемою це й така складна ситуація. Внаслідок загострення політичних відносин між Узбекистаном і Таджикистаном перервався залізничний, автомобільний та авіаційний пасажирський зв'язок. Крім цього, взимку через заметені снігами високі перевали не діє Памірський тракт, по якому я планував проїхати автостопом із заходу на схід через всю гірську територію Таджикистану і звідти потрапити в Киргизію. Не вийшло...

Ще два мої тупики... Один на шляху в Туркменістан через відсутність візи, а другий – через політичні та погодні умови в Таджикистані.

Тверезо зваживши свої вкрай обмежені фінансові можливості й врахувавши рекомендації працівників Посольства України, я утримався від поїздки до наших земляків у Таджикистан.

...Кожна фотозйомка – це експери-

мент, який дуже рідко увінчується "золотим кадром". Але завжди є надія, що він обов'язково трапиться...

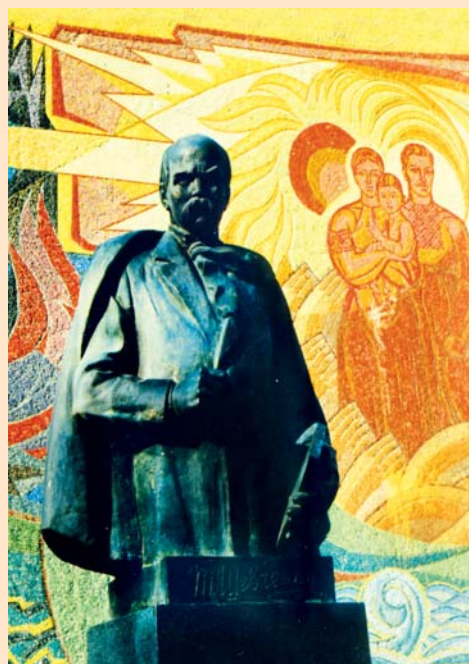
Разом з першим секретарем Посольства України в Узбекистані С.М. Винником ми об'їхали весь Ташкент, і я сфотографував пам'ятники Тарасу Шевченку і Тимуру Тамерлану, монумент жертвам страшного землетрусу в Ташкенті, який стався 26 квітня 1966 року. Тоді 2.600 будівельників, інженерів та майстрів з України протягом кількох років брали участь у відбудові столиці Узбекистану. Ними було здано майже 170 тисяч квадратних метрів житла і споруджено один з мікрорайонів у центральній частині Ташкента. У свою чергу тисячі представників Узбекистану підтримали українських побратимів після атомної катастрофи на Чорнобильській АЕС, коли теж 26 квітня, але 1986 року на 4-му енергоблоці вибухнув атомний реактор – рівно через 20 років після руйнівного землетрусу в Ташкенті.

Мені було дуже цікаво фотографувати не тільки наших земляків, а й інших людей на вулицях незнайомого для мене міста. В Ташкенті вони зовсім не такі, як у Магадані, в Торонто, в Белграді або в Скоп'є чи в Загребі. Люди на землі дуже різні.

У Ташкенті діє музей електронного телебачення, який носить ім'я Бориса Грабовського – сина видатного українського поета і борця з російським царизмом Павла Арсентійовича Грабовського. Саме Борис Грабовський є винахідником одного з прототипів сучасного телевізора. У 1928 році тут, в Ташкенті, йому вперше в світі вдалося за допомогою електронної системи продемонструвати передачу зображення рухомого предмета на відстань. Але побувати в музеї Б.П. Грабовського мені, на жаль, не вдалося. Так склалися обставини...

ДІАЛОГ В АЕРОПОРТУ

Пізно вночі, коли я очікував посадку на літак з Ташкента в Бішкек, до мене підійшов стрункий і приємний на вигляд хлопець-узбек і чистою українською мовою сказав:

– Мені дуже приємно вас бачити у нас в Узбекистані.

– Чому?

– Бо ви – з України.

– А як ти це визначив?

– У вас на сорочці чорно-червоний прапор УПА і портрет Степана Андрійовича Бандери.

– Прапор дійсно наш, український, а з портретом ти помилився.

Хлопець уважніше придивився і сказав:

– Це дійсно не Степан Бандера, а кубинець Ернест Чегевара.

– А звідки в тебе такі знання історії та мови?

– Так я ж довго жив на Житомирщині в Україні. Навчався з 4-го класу по 11-ий у Коростені в загальноосвітній школі №7. Влітку минулого року там був наш випускний вечір. Мої батьки, поки я навчався в школі, торгували на базарі в Коростені різним товаром і фруктами, які привозили з Узбекистану. А після того, як я закінчив школу, ми повернулися в Узбекистан. Назавжди.

– А куди зараз летиш?

– У Бориспіль. А потім поїду автобусом з Києва в Коростень – буду там зустрічатися разом з моїми друзями та однокласниками Нового рік.

– А їхні прізвища не забув?

– Та ви що! Це – Кирило Гонцовський, Діма Ковальчук, Юра Корнеєв, Сергій Чаплинський, Олена Прохорова, Іра Штуль, Аліна Кобилянська!.. Везу для них у цих двох сумках різні солодощі. У нас в Узбекистані їх дуже багато.

– Чим тобі цікава Україна і що тобі хочеться побажати її жителям?

– Україна цікава передусім людьми, її народом, який багато століть наполегливо боровся за свою незалежність і долю, нарешті, свободи. А яке моє найголовніше побажання? Щоб в Україні припинилася війна, щоб не

гинули мирні люди і солдати на фронті. Щоб не руйнувалися і не горіли міста і села. Після навчання в школі я повернувся в Узбекистан, бо це – моя Батьківщина. Але й Україна назавжди залишилася в моєму серці. Воно в мене не маленьке, якщо в ньому вмістилися аж дві такі великі країни...

Оголосили реєстрацію на авіарейс Ташкент-Київ. Я допоміг Ойбеку Рустамову донести дві важкі сумки до стійки, де оформляється багаж пасажирів. Потисли на прощання руки. І в мене було таке відчуття, що з цим чорнявим хлопцем я познайомився не сьогодні, а значно раніше...

СІМ ДНІВ У КИРГИЗІЇ. ЗНАЙОМСТВО З М.А. ЯРЕМЧУКОМ

Аеропорт. Чорна ніч. Дорога у світлі автомобільних фар. І незнайоме місто Бішкек – столиця Киргизії.

У найдешевшому готелі вартість найдешевшого номера – 30 доларів...

Піднявся дуже рано. Сьогодні вже 31 грудня. Невдовзі з Далекого Сходу нашої планети почне наблизитись рубіж між Старим і Новим роком. На душі тривожно. Навіть серйозна небезпека для мого життя в попередніх походах не пригнічувала так сильно, як оце безгрошів'я. Якщо не знайду в цьому місті безкоштовного житла – "вилечу в трубу" і звідси в Київ, образно кажучи, доведеться йти пішки...

Забравши з готелю всі свої речі, поїхав маршруткою на вулицю Ахунбаєва. Там у Посольстві зустрівся з тимчасово повіреним у справах України в Киргизькій Республіці Миколою Анатолійовичем Яремчуком. Вислухавши мене і переглянувши мої документи, сказав: "Ми вас підтримаємо, бо ви робите хороше й потрібне діло: об'єднуєте українців в Україні з українською діаспорою за кордоном, яка вже зробила і робить дуже багато для зміцнення нашої держави та піднесення її авторитету в світі... Я бачив в Інтернеті ваші матеріали з фотознімками з різних регіонів Російської Федерації, Канади, країн Балканського півострова, Казахстану, читав також вашу розповідь про події на Євромайдані в Києві... Це – масштабна і потрібна журналістська робота... А сюди, на територію нинішнього Киргизстану, українці почали переселятися, ще з тих далеких часів, коли чумаки возили з Криму на Іссік-Куль сіль на волах для соління риби. Нині тут проживає майже 20 тисяч українців. Наша діаспора в Киргизії дуже активна й дуже колоритна...

Невдовзі зі мною зв'язався голова

Українського товариства Киргизької Республіки "Берегиня", Заслужений працівник культури України В.В. Нарозя і під час обговорення плану наших дій я наполіг на тому, щоб завтра рановранці я виїхав з Бішкека до міста Каракол. А після повернення звіди продовжимо разом роботу по моїй темі...

ОДИСSEA ПОЛІНИ БЕЗПАЛОЇ

Кожна нова людина для мене загадкова й цікава, ніби непрочитана книга...

З Посольства України мене відвезли на квартиру до нашої землячки Поліни Корніївни Безпалої, яка живе одна в трикімнатній квартирі. Цій тендітній жіночці вже 86 років, але яка в неї сильна пам'ять, яка рухливість і яка цікавість до життя!

Після смачного обіду й чаювання я

відповів на всі запитання Поліни Корніївни щодо драматичних подій на Майдані в Києві та війни на Сході України, а після цього, ввімкнувши диктофон, попросив нашу землячку розповісти про своє життя...

Родом Поліна Корніївна з Ростовської області, з українського села Новопавлівки. Після закінчення Ростовського технікуму фізичної культури в 1948 році вона разом з іншими випускницями отримала направлення на роботу в Киргизію – в столицю Фрунзе. Їхали туди залізничним ешеленом, в якому поверталися додому в Середню Азію після довготривалих лікувань покалічені в боях солдати й офіцери. За ними доглядали тоді в дорозі молоді випускниці технікуму фізкультури. Бачачи й відчуваючи страждання бійців, Поліна тоді вирішила: обов'язково вивчуся на лікаря і буду повертати людям втрачене здоров'я...

Після кількох років напруженої роботи інструктором в спортивному товаристві "Урожай", викладачем фізкультури в школі й арбитром республіканської категорії на спортивних змаганнях – Поліна Безпала вступила в місті Фрунзе на факультет спортивної

медицини державного університету і після його закінчення працювала 50 років у Національному госпіталі лікарем в кабінеті лікувальної фізкультури, де тисячі хворих за спеціальними методиками відновлювали своє здоров'я, а сотні студентів-практикантів не тільки поповнювали там свої знання – вони ще й заряджалися від цієї тендітної на вигляд жінки потужною енергією і життєвим оптимізмом. (Тільки один факт: коли Поліні Корніївні було вже 54 роки, вона стала чемпіонкою Киргизії в лижних гонках на дистанції 5 кілометрів!)

З любов'ю й повагою згадувала наша землячка і свого покійного чоловіка Бориса Семеновича Безпалого, який 33 роки працював завідувачем кафедрою фізичного виховання в Киргизькому Національному медичному інституті. Він був колишнім фронтовиком, майстром спорту з автомобільних гонок і суддею міжнародної категорії з легкої атлетики. (У якості арбітра брав участь навіть на XX Олімпійських іграх).

Того дня Поліна Корніївна розповіла мені й про ті щасливі періоди в їхньому житті, коли вони вдвох з Борисом Семеновичем під час літніх відпусток їздили на своєму автомобілі в різні куточки тодішнього Радянського Союзу. Особливо цікавою і захоплюючою була в їхньому житті автомандрівка по маршруту Фрунзе-Владивосток-Магадан-Фрунзе. "Ми побачили тоді півсвіту! Я була щасливою в тій далекій дорозі!..."

Але в усіх розповідях Поліни Корніївни Безпалої про себе мене найглибше вразив такий факт, точніше така історія. У 1952 році, коли в молодого подружжя вже народився син Юрко, Поліна Корніївна і її чоловік взяли на виховання в свою сім'ю п'ятеро дітей-сиріт дошкільного віку: Венера і Гульнара були киргизками, Ельміра – татаркою, а Марійка та Оля – українками. Всі вони виростили в сім'ї Безпалових, всі після школи закінчили різні факультети медінституту і всі п'ятеро стали лікарями...

Під час героїчних і драматичних подій у Києві на Майдані Незалежності, коли горіли шини і гинули від куль патріоти, наша землячка Поліна Корніївна Безпала ставила біля відчиненого вікна магнітофон з українськими піснями і вмикала його на повну потужність. Щоб всі люди знали, що Україна повстала, що вона бореться, що вона не вмерла і не вмере ніколи!..

(Далі буде)

Микола ХРІЄНКО,
заслужений журналіст України
Фото автора

Дзвіниця церкви. Роман (хлопчик дванадцяти років) стоїть біля телескопу на даху дзвіниці.

Роман. Батюшко! Батюшко! Ідіть сюди! Подивіться, що там робиться!

Священик Андрій швидко піднімається сходами дзвіниці.

Священик Андрій. Чого кричиш? Що ти там вгледів? НЛО чи що?

Роман. Там вояки на дорозі! Напали на нашу машину! Стріляли із автоматів!

Священик Андрій. Ромчику, відійди! Дай-но я сам погляну, що там робиться.

Роман плаче і відходить від телескопу, священик Андрій заглядає в окуляр.

Перевернута машина Германа лежить у кюветі біля узбіччя шосе.

Військовий джип стоїть впоперек дороги на зустрічній смузі шосе.

Перший воєк, стріляючи на ходу з автомата, щодуху б'жить до лану соняхів.

Другий воєк піднявся на дах джипа і стріляє вздовж лану довгими чергами.

Кулі косять суцвіття і стебла соняхів все далі й далі від краю лану.

На горіщі дзвіниці з'являється Орест – художник-іконописець.

Орест. Що трапилося? Чому Роман плаче?

Священик Андрій. Машину батька перестріли на шосе і у нього стріляли.

Орест. Він живий?

Священик Андрій. Поранений, але забіг далеко у соняхи.

Орест. Треба бити на сполох! Скликає людей і перекривати дороги до міста!

Священик Андрій. Невідомо? Скільки тих зайд на дорогах вештається.

Орест. Треба боронити місто! Огляньте шосе, міст і греблю.

Священик Андрій через телескоп оглядає під'їзди до містечка.

Орест б'є у дзвони на сполох.

Священик Андрій. Ромчику, ти не бійся! Батько надійно сховався у соняхах!

Роман. Його уб'ють! Уб'ють! Знайдуть і уб'ють. У них автомати.

Священик Андрій. Врятується! Вони забродили, а він наш. Я сам поїду по нього.

Роман. Я – з вами! Я поїду з вами! Візьміть мене. Я бачив куди він біг.

Священик Андрій. Ні, Ромчику. Не проси. Тобі не можна ризикувати.

Трьох мотоцикл не потягне, а батьку треба до лікарні.

Священик Андрій швидко спускається сходами вниз і б'жить до гаража.

До церкви поспішають люди – на машинах, велосипедах, пішки – зі зброєю.

Роман вистрибує із розбитого вікна другого поверху дзвіниці на велику купу піску, занурюється по самі плечі, встає і б'жить через цвинтар на леваду.

Священик Андрій заводить старого мотоцикла з коляскою і виїздить на дорогу.

Роман пробігає левадою, кладкою через річку, мчить на вигін, де пасуться коні.

Священик Андрій завертає мотоцикла з шосе на польову дорогу попід ланом соняхів.

Роман підбігає до Дениса, Петрика і Тимка, які гарцюють верхи на конях.

Роман. І мені коня! Хлопці, дайте мені коня!

Петрик. Навіщо? Ще упадеш!

Тимко. Ти ж боїшся коней.

Роман. Допоможіть. На шосе вояки із автоматів стріляли по моему батьку!

Денис. Попався твій старий. Капітально попався.

Роман. Він утік у соняхи. Я боюся!

Тимко. То поїхали разом. Сідай на коня. Хутко! Роман намагається сісти на вороного жеребця позаду Тимка, але не може.

Петрик і Денис зіскакують з сідел і підсаджують Романа.

Петрик мчить попереду, Денис доганяє його, Тимко з Романом – далеко позаду.

Петрик зупиняє коня посеред польової дороги і піднімається на стременах.

Денис зупиняє коня поруч з Петриком і стає ногами на сідло.

Петрик. Соняхи стоять, як дерева у лісі. Здається, у вибалку хтось є.

Денис. Там пташка злетіла. Я бачив – шойно піднялася з соняхів.

Петрик. Поглянь! Вона зараз крутиться на одному місці.

До Петрика і Дениса під'їздить Тимко з Романом. Над вибалком посеред лану соняхів стривожено кружляє пташка.

Петрик стоїть на стременах і слідкує за жовтими суцвіттями соняхів.

Роман б'жить серед зелених стебел соняхів, розводячи їх ліктями.

Денис доганяє Романа і вони в чотири руки розштовхують стіну із стебел соняхів.

Роман і Денис зупиняються, почувши посвист ліворуч себе, озираються.

Через частюк соняхів на Романа і Дениса, сидячи на землі, дивиться Герман.

Герман. Як ви мене знайшли? На дорозі нікого не було. Я їхав один.

Роман. Я побачив машину і тебе через телескоп із горища дзвіниці.

Герман. То ти знаєш, що по мені стріляли?

Роман. Так, а хто вони? Хто по тобі стріляв?

Герман. Якісь вояки... Нетутешні. Стояли у засідці за зупинкою.

Роман. Що вони хотіли?

Герман. Мене убити. Машину забрати. На війні, як на війні.

Роман. Ти запам'ятав їх? Обличчя, номер машини...

Герман. Ні, вони одразу почали стріляти.

Роман. А я все бачив і все запам'ятав! Ми знайдемо їх!

Герман, спираючись на плечі Романа і Дениса, йде поміж соняхів у бік дороги.

До Тимка і Петрика, які тримають коней за вуздечки, під'їздить священик Андрій.

Петрик заскакує на коня, стає на сідло, тримаючись за вуздечку, оглядається.

Священик Андрій. Знайшли батька Романа?

Тимко. Знайшли. Денис і Роман ведуть його до нас.

Петрик. Я їх бачу. Ще трохи і вийдуть на дорогу.

Тимко. А тих воєків не зловили?

Петрик. А хто за ними бігатиме? Переїдуть в окуповану зону – і все!

Тимко. Треба усі дороги довкола міста замінювати.

Священик Андрій. А як хтось випадково підірветься? Доведеться відповідати.

Петрик. Не хай по нас ці бандити стріляють?

Тимко. На нашій вулиці сім будинків пограбували. На виселках – аж десять.

Петрик. Бабусю Дениса побили, украли навіть килими і пральну машину.

Священик Андрій. Єдине, що ми можемо і зобов'язані зробити, записати усі прикриті історії, викрити злочинні факти, назвати імена справжніх винуватців і примусити їх відповісти за злочин.

Петрик. Я бачу хлопців і батька Ромчика. Йдуть до нас.

Священик Андрій. Кажі, де вони? Я піджену мотоцикла ближче.

Петрик. Здайте трохи назад – метрів на тридцять. Священик Андрій розвертає мотоцикла і їде назад, куди вказує Петрик.

Тимко заходить у соняхи на допомогу Денису і Роману, священик Андрій за ним.

Учотирьох вони виносять на руках Германа і обережно садять до коляски.

Священик Андрій знімає ремінь і накладає джгут на поранену руку Германа.

Герман. Дякую, хлопці. Ви врятували мене. Хлопці сідають на коней, мотоцикл рушає до шосе.

Валентина ШЕСТОПАЛОВА, член Спілки кінематографів України

Роман. Я піду туди!

Петрик. Зачекай! Давайте свиснемо усі разом.

Денис. Якщо там твій батько, він озветься.

Тимко. Він же знає, як ми свистимо. Готові? Раз-два!

Петрик, Тимко і Денис голосно свистять і вдивляються у суцільне море соняхів.

Роман зіскакує з коня і заходить до лану поміж високих зелених стебел.

Петрик, Тимко і Денис стоять на стременах і щосили свистять у напрямку лану.

У вибалку затрясся сонях і звідти явно чути посвист у відповідь.

Роман рухається, ледве протискуючись між щільними рядами стебел соняхів.

Герман лежить на зірваних кошиках, лівий рукав сорочки закривавлено.

Роман натужно роздирає руками міцні шеренги товстих і високих стебел соняхів.

Герман витягує з-під себе найменшого соняха і підкидає його вгору.

Петрик помічає, як злітає угору сонях, і кричить услід Роману.

Петрик. Ліворуч! Бери ліворуч! А тепер – прямо й прямо.

Денис (до Тимка). Тримай коней, а Петро нехай підкаже, куди мені йти.

Денис зіскакує з коня і б'жить услід за Романом.

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО

Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ

Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02660, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua,
e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдєєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
А.Л. Курданов, Т.А. Літошко,
П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович,
Ю.А. Русанов, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**. Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город". Тираж 1000.